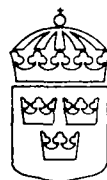

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1987/88:1

om egenavgifter och pensionsgrundande inkomst för
jordbrukare (prop. 1986/87:140) m. m.

SfU
1987/88:1

Sammanfattning

I betänkandet behandlas förslag i proposition 1986/87:140 om att socialavgifter i form av egenavgifter inte skall beräknas på inkomst av jordbruksfastighet, om de intäkter som är hänförliga till egenverksamhet på fastigheten uppgår till högst 15 000 kr. Inkomsten skall då inte heller vara pensionsgrundande.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 1988 men tillämpas också på inkomst som åtnjutits under år 1987. Den enskilde skall dock på begäran medges att hittillsvarande regler fortfarande skall tillämpas för hans del för år 1987.

Utskottet tillstyrker propositionen.

Vidare behandlar utskottet 29 motioner som tar upp olika frågor med anknytning till socialavgiftssystemet och dess överensstämmelse med socialförsäkringsförmånerna.

Utskottet avstyrker bifall till samtliga motioner.

Till betänkandet har fogats sex reservationer.

Propositionen

I proposition 1986/87:140 med förslag om nya regler för uttag av egenavgifter och för pensionsgrundande inkomst för jordbrukare har regeringen (socialdepartementet) föreslagit riksdagen att anta följande av lagrådet granskade lagförslag

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter.

Lagförslagen återfinns som bilaga till betänkandet.

Motioner

Motioner väckta med anledning av propositionen

1986/87:Sf120 av Karl-Gösta Svenson och förste vice talman Ingegerd Troedsson (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen anhåller om ytterligare utredning och förslag om uppdelning av inkomster från jordbruk, rörelse och annan fastighet i A- och B-inkomster,

2. att riksdagen beslutar att egenavgifter inte tas ut på inkomst av jordbruk eller rörelse om intäkten av egenverksamhet uppgår till högst 15 000 kr.

1986/87:Sf121 av Christer Eirefelt (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om uttag av egenavgifter för rörelseidkare.

1986/87:Sf122 av Stig Josefson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att förslag snarast framläggs om en ändring i uttaget av de sociala avgifterna för egenföretagare med beaktande av vad som i motionen anförs.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1986/87

1986/87:Sf205 av Bengt Kindbom och Gösta Andersson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen sagts om egenföretagares sjukförsäkringsförmåner.

1986/87:Sf210 av Gullan Lindblad och Karl-Gösta Svenson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågor rörande egenföretagares sociala avgifter och förmåner inom socialförsäkringen bör bli föremål för en utredning som utmynnar i nya bestämmelser för uttag av egenavgifter, som är bättre harmoniserade med förmåns- och skattelagstiftningen.

1986/87:Sf216 (motivering i So609) av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag innebärande att befrielse från arbetsgivaravgiften skall föreligga för utbetald lön upp till 20 000 kr. för föräldrar som anlitar privat barnomsorg, vilken inte uppbär statsbidrag.

1986/87:Sf218 av Martin Olsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära utredning och förslag om införande av kvittningsrätt mellan olika förvärvskällor vid beräkning av pensionsgrundande inkomst.

1986/87:Sf219 av Martin Olsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära utredning och förslag syftande till överensstämmelse mellan egenavgifter och förmåner inom sjukförsäkringen och ATP för företagare med små inkomster.

1986/87:Sf229 av förste vice talman Ingegerd Troedsson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om egenföretagares sjukpenning utifrån vad i motionen anförs.

1986/87:Sf252 (motivering i Kr412) av Karl Boo m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar begära att regeringen i enlighet med motionen framlägger förslag till nytt försäkringsskydd för idrottsutövare,

2. att riksdagen beslutar upphäva sitt tidigare beslut om debitering av sociala avgifter på ersättningar till idrottsutövare fr. o. m. 1986 och till dess att riksdagen har fattat beslut om nytt försäkringsskydd.

1986/87:Sf253 av Kjell Johansson m. fl. (fp, m, c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ändring av lagen om

uppbörd av socialavgifter så att ansökan kan göras av ena parten i ett avtalat eller tänkt avtalsförhållande i enlighet med vad som i motionen anförts.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en skyndsam vidareutveckling av gällande lagstiftning så att lagen blir konkurrensneutral mellan fysiska och juridiska personer och mellan sådana personer inbördes.

1986/87:Sf256 av förste vice talman Ingegerd Troedsson m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kvittningsrätt vid beräkning av pensionsgrundande inkomst.

1986/87:Sf258 av Rune Ångström m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen i skrivelse till regeringen begär en snabbutredning av hur idrottsföreningarnas ekonomiska börda kan lättas med avseende på arbetsgivaravgiften för idrottsutövare.

1986/87:Sf266 (motivering i Sk371) av Stig Josefson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära utredning och förslag om sänkta sjukförsäkringsavgifter om 5 procentenheter för de första 15 anställda i enlighet med det anförda.

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära utredning och förslag om principer för ATP-avgiften så att avgift motsvaras av pensionsförmån för låginkomsttagare i enlighet med det anförda.

1986/87:Sf268 (motivering i N357) av Anna Wohlin-Andersson och Marianne Andersson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av de sociala avgifterna så att dessa endast träffar arbetsinkomster som beskattas i Sverige.

1986/87:Sf280 av Lars Sundin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsgivaravgifter för idrottsmän.

1986/87:Sf285 av Ingbritt Irhammar och Anna Wohlin-Andersson (c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen låter göra en snabb översyn av idrottsföreningarnas arbetsgivaransvar med syfte att medge rätt för dessa att undantas från arbetsgivaravgifter för de aktiva idrottsmän som uppbär ersättning.

1986/87:Sf290 av Ingrid Hemmingsson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär snart förslag om egenavgiften vid skogsavverkning i enlighet med vad i motionen anförts.

1986/87:Sf293 av Knut Wachtmeister m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av socialförsäkringsreglerna syftande till större rättvisa för egenföretagare i enlighet med vad som anförts i motionen.

1986/87:Sf304 av Karin Israelsson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående förtidspension till egenföretagare-lantbrukare,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om frivillig sjukförsäkring för egenföretagare-lantbrukare.

1986/87:Sf312 av Birgitta Hambraeus m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att egenavgifter endast skall utgå på skogsägarens eget arbete på fastigheten.

1986/87:Sf318 (motivering i Kr433) av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts med uppgift att undersöka hur de sociala avgifterna kan differentieras så att idrottsrörelsen inte drabbas av orimliga kostnader samt hur det sociala trygghetssystemet kan ordnas för idrottsutövare.

1986/87:Sf323 av Agne Hansson och Gösta Andersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om en sänkning av sjukförsäkringsavgiften med 50 % för egen- och småföretagare motsvarande ett avgiftsunderlag för högst 15 anställda.

1986/87:Sf334 av Anders Andersson (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om ett individrelaterat avgiftssystem för ATP-pensioner.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i övrigt i motionen anförts om avgiftssystemet och ATP.

1986/87:Sf339 (motivering i Sk461) av Knut Wachtmeister m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler för beräkning av egenavgifter så att hänsyn tas till underskott i förvärvskälla enligt vad som anförts i motionen.

1986/87:Sf343 (motivering i N431) av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om minskad sjukförsäkringsavgift för de mindre och medelstora företagen.

1986/87:Sf347 (motivering i Kr435) av Bo Lundgren och Wiggo Komstedt (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts beträffande arbetsgivaravgifter vid idrottsutövning.

Motioner överlämnade från skatteutskottet och väckta under den allmänna motionstiden 1986/87

1986/87:Sk317 av Karl-Gösta Svensson och förste vice talman Ingegerd Troedsson (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att – med ändring av bestämmelserna i lagen om statlig inkomstskatt – fördelning av nettointäkten av jordbruksfastighet och av rörelse skall göras på A- och B-inkomst från taxeringsåret 1988.

1986/87:Sk461 av Knut Wachtmeister m. fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler så att underskott i näringsverksamhet kan kvittas mot överskott i motsvarande förvärvskälla i enlighet med vad som anförts i motionen.

Allmänt om egenföretagares avgifter och förmåner

Den som är försäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, AFL, och har inkomst av annat förvärvsarbete än anställning (egenföretagare) skall betala socialavgifter i form av egenavgifter enligt bestämmelser i lagen (1981:691) om socialavgifter. Vidare skall den försäkrade betala avgifter enligt lagen (1982:423) om allmän löneavgift. Avgifterna beräknas och uppbärs som skatt enligt bestämmelser i uppbördslagen (1953:272), UBL.

Egenavgifter enligt socialavgiftslagen utgörs av sjukförsäkringsavgift, folkpensionsavgift, tilläggsavgift, delpensionsavgift, barnomsorgsavgift, arbetsskadeavgift och arbetarskyddsavgift. Avgiftsuttaget utgör, inberäknat den allmänna löneavgiften, för närvarande tillhoppa 34,45 % av avgiftsunderlaget.

Grunden för beräkning av sjukförsäkrings-, barnomsorgs-, arbetsskade- och arbetarskyddsavgiften utgörs av den årliga inkomst den försäkrade kan antas komma att tills vidare få av eget arbete medan grunden för debitering av folkpensions-, tilläggs-, pensions- och delpensionsavgiften samt den allmänna löneavgiften utgörs av den försäkrades inkomst vid taxeringen av annat förvärvsarbete, främst rörelse och jordbruksfastighet, i den mån inkomsten av förvärvskällan uppgått till 1 000 kr. Någon övre inkomstgräns för uttag av egenavgifter finns inte.

Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) beräknas endast på inkomstdelar mellan 6 000 kr. och 7,5 basbelopp. För en egenföretagare gäller dessutom att SGI inte får beräknas högre än som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning. Den som saknar eller har låg sjukpenninggrundande inkomst kan mot en avgift frivilligt försäkra sig för en sjukpenning om högst garantibeloppet inom föräldraförsäkringen, för närvarande 60 kr. Pensionsgrundande inkomst beräknas endast på inkomstdelar mellan 1 och 7,5 basbelopp.

Jordbruks- och skogsbruksinkomster

För inkomster i förvärvskällan jordbruksfastighet gäller att om fastigheten inte brukats under inkomståret är inkomsterna inte förmåns- och avgiftsgrundande, exempelvis om inkomsterna endast är intäkter från s. k. rotpostförsäljning. Har fastigheten däremot brukats under inkomståret skall förmåner beräknas och egenavgifter erläggas. Avgiftsunderlagets storlek är härvid beroende på om den försäkrade själv brukat fastigheten eller om han endast varit s. k. passiv delägare. I det förstnämnda fallet debiteras den försäkrade samtliga egenavgifter för sina inkomster av fastigheten. För passiv delägare i en jordbruksfastighet är inkomsten inte sjukpenninggrundande men däremot pensionsgrundande. Således debiteras i detta fall endast de fyra egenavgifter som knyter an till den pensionsgrundande inkomsten, nämligen folkpensionsavgiften, tilläggsavgiften, delpensionsavgiften och den allmänna löneavgiften.

I propositionen framhålls att det gällande regelsystemet för uttag av

egenavgifter på inkomster av jordbruksfastighet har konsekvenser som framstår som otillfredsställande. Särskilt har konsekvenserna för jordbruksfastigheter med skogstillgångar uppmärksamats. Problemet är emellertid inte, framhåller departementschefen, speciellt för skogsinkomster utan sammanhänger i princip med hur alla slag av förvärvsinkomster och andra inkomster från jordbruksfastigheter behandlas när underlag för socialförsäkringsförmåner och socialavgifter skall bestämmas. Begreppet brukande av jordbruksfastighet har sedan lång tid tillbaka getts en vid tolkning i vissa situationer. Också mycket begränsade intäkter som jordbrukets ägare haft av ett smärre arbete i egen regi på fastigheten leder i praxis regelmässigt till att fastigheten anses brukad. I så fall kommer såväl små som stora fastighetsinkomster i form av arrenden, upplåtelse av avverkningsrätt o. d. att ingå i inkomsten av annat förvärvsarbete och bli avgifts- och förmånsgrundande (den s. k. smittoeffekten).

Även i de fall en försäkrad äger en jordbruksfastighet gemensamt med andra och någon eller några av delägarna deltagit i arbetet på fastigheten föreligger problem med att avgöra om den försäkrade brukat fastigheten. I dessa situationer torde, framhåller departementschefen, tillämpningen oftast ha inneburit att en aktiv delägare anses ha brukat fastigheten för passiv delägars räkning.

Riksförsäkringsverket har haft i uppdrag att göra en översyn av de nämnda förhållandena och verket har i en rapport i december 1986, Översyn av reglerna om egenavgifter och pensionsgrundande inkomst för jordbrukare, föreslagit att egenavgifter inte skall tas ut på inkomst av jordbruksfastighet, om de intäkter som är hänförliga till eget arbete på fastigheten inte överstiger ett halvt basbelopp. Inkomsten skall i sådant fall inte heller vara pensionsgrundande. Vidare skall enligt verkets förslag inte heller intäkter som uppburits av ägare eller delägare till jordbruksfastighet, vilka inte utfört eget arbete på fastigheten (passiva delägare) vara pensions- och förmånsgrundande. Inte heller skall enligt förslaget passiva rörelseidkares inkomster vara förmåns- eller avgiftsgrundande.

Departementschefen ser det som angeläget att på grundval av riksförsäkringsverkets rapport och yttrandena över den försöka lösa vissa problem med uttaget av egenavgifter på jordbruksinkomster för att underlätta för såväl enskilda som myndigheter att i förväg bedöma effekterna av avgiftsreglerna. En lösning av problemen är också angelägen på grund av avgiftsreglernas betydelse för skogsägares benägenhet att avverka skog. Enligt departementschefens mening bör lösningen emellertid inte få innebära något avsteg från huvudprinciperna för socialförsäkringen och hon finner det inte möjligt att i detta sammanhang och på det underlag som finns ta upp frågor av övergripande natur.

Den lösning som föreslås i propositionen ansluter sig till riksförsäkringsverkets förslag om att en jordbruksfastighet skall anses brukad när intäkterna av egenverksamhet uppgår till ett visst belopp. Endast om intäkterna överstiger 15 000 kr. skall enligt propositionen avgifter beräknas. Med den nämnda beloppsgränsen beräknas ett tämligen stort antal jordbruk komma att undantas från avgiftsskyldigheten och ändringen bör, anför departementschefen, kunna ge en stimulans till ökad skogsavverkning för den grupp

av skogsägare som inte bor på fastigheten och som har sin huvudsakliga försörjning av tjänsteinkomster eller rörelseinkomster.

Såvitt gäller förmånssidan föreslås i propositionen att i de fall intäkterna av jordbruksfastighet inte överstiger 15 000 kr. och följaktligen inte föranleder avgiftsskyldighet de inte heller skall vara pensionsgrundande. Däremot bör även sådana intäkter ge rätt till sjukpenning- och arbetsskadeförmåner.

I propositionen diskuteras också riksförsäkringsverkets förslag om att intäkter som uppburits av passiva delägare i jordbruksfastighet och passiva rörelseidkare inte skall vara förmåns- och avgiftsgrundande. Såvitt gäller passiva delägare i jordbruksfastighet hänvisar departementschefen till att regeringsrätten i ett par domar under hösten 1986 avgjort frågan om pensionsgrundande inkomst för passiv delägars inkomst av jordbruksfastighet och att avgörandena bidragit till att klargöra rättsläget. Tydligt är, anför hon, att regeringsrätten inte ansett sig kunna godta någon allmän princip om att en passiv delägare skall anses ha brukat fastigheten genom ställföreträdare så snart en annan delägare har varit aktiv brukare på fastigheten. Detta innebär att de tillämpande myndigheterna måste göra en mer nyanserad bedömning utifrån de föreliggande omständigheterna i det särskilda fallet än vad många gånger torde ha skett i tidigare praxis.

Departementschefen är inte beredd att på förevarande underlag lägga fram förslag till en generell lagreglering i enlighet med vad riksförsäkringsverket förordat beträffande passiva delägare av jordbruksfastighet och rörelseidkare utan anser det finns anledning att ytterligare överväga dessa frågor och därvid bl. a. undersöka om man kan finna en ordning som är enklare från administrativa utgångspunkter.

Propositionens förslag till lagreglering av begreppet brukad jordbruksfastighet har inte mött några erinringar motionsledes och utskottet har ingen erinran mot att förslaget genomförs.

I några motioner begärs mer långtgående åtgärder för att undvika avgiftsuttag på inkomst av jordbruksfastighet och rörelse som inte härrör från egenverksamhet. I motionerna Sf290 av Ingrid Hemmingsson och Sf312 av Birgitta Hambræus begärs att egenavgifter endast skall tas ut på sådana skogsinkomster som förvärvats till följd av egen arbetsinsats. Karl-Gösta Svenson och förste vice talman Ingegerd Troedsson beklagar i motion Sf120 att riksförsäkringsverkets utredningsdirektiv begränsats till förvärvskällan jordbruksfastighet och att det är otillfredsställande att det självklara alternativet som innebär en fördelning av inkomster av rörelse och jordbruk på A- och B-inkomst inte utretts. Dessutom kvarstår enligt motionärerna problemen med att samma typ av inkomst kan avgiftsbeläggas i ett fall och inte i ett annat. Motionärerna begär därför (yrkande 1) en ytterligare utredning och förslag om uppdelning av inkomst av jordbruk, rörelse och annan fastighet i A- och B-inkomst. I avvaktan på ett sådant förslag begär motionärerna (yrkande 2) att riksdagen nu skall besluta om att egenavgifter inte heller skall tas ut i rörelse om intäkten av egenverksamhet uppgår till högst 15 000 kr. Ett tillkännagivande med sistnämnda syfte begärs även av Christer Eirefelt i motion Sf121. Också i den under den allmänna motionstiden väckta motionen Sk317 kritiserar Karl-Gösta Svenson och förste vice talman Ingegerd Troedsson att en uppdelning av nettointäkten i A- och

B-inkomst av jordbruksfastighet eller av rörelse inte kan ske vid uttag av egenavgifter och de begär ett beslut av riksdagen att en sådan uppdelning skall kunna ske fr. o. m. taxeringsåret 1988.

Vid riksförsäkringsverkets nämnda översyn av reglerna om egenavgifter och pensionsgrundande inkomst har verket diskuterat ett flertal alternativ för att lösa de aktuella problemen, bl. a. ett alternativ som innebär att inkomster från rotpostförsäljning undantas helt från avgiftsunderlaget för egenavgifter även i de fall fastigheten anses brukad. Verket avvisade emellertid en sådan lösning eftersom den av riksskatteverkets företrädare bedömts leda till mycket svårbemästrade administrativa problem. Ett generellt undantagande av rotpostintäkter från beräkning av egenavgifter skulle också enligt riksförsäkringsverket leda till jämförelsevis stora kostnader i form av bortfallna socialavgifter.

De skäl som anförts mot ett undantagande av inkomster av rotpostförsäljning, och som utskottet anser tungt vägande, kan också åberopas mot ett undantagande från avgiftsplikt av all inkomst som inte hänför sig till eget arbete i jordbruksfastighet eller rörelse. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna Sf290, Sf312 och Sf120 yrkande 1. Utskottet kan inte heller tillstyrka att intäkter av rörelse som inte uppgår till 15 000 kr. på samma sätt som nu föreslås beträffande jordbruksfastighet inte skall vara avgiftspliktiga. Såsom framhållits i propositionen avser den föreslagna särregleringen i första hand att lösa problem i samband med virkesförsörjningen. Motsvarande problem med smittoeffekter föreligger inte i inkomstslaget rörelse. Utskottet avstyrker därför bifall även till motion Sk317, motion Sf120 yrkande 2 och motion Sf121.

Ytterligare ett antal motioner tar upp problem med uttag av socialavgifter för egenföretagare och den bristande överensstämmelsen mellan avgifter och förmåner.

Stig Josefson m. fl. anför i motion Sf122 att det är av stor vikt att vissa orättvisor undanröjs. Egenföretagarna får, anför motionärerna, betala sociala avgifter på inkomster som objektivt sett måste anses vara avkastning på det egna kapitalet och det i propositionen redovisade problemet är endast ett marginellt problem i en större helhet. Motionärerna menar också att de sociala avgifterna bör få en starkare försäkringsmässig prägel genom att avgifter och förmåner på ett bättre sätt knyts samman. Så t. ex. borde ATP-avgifterna knytas till pensionsförmånen i större utsträckning eftersom nuvarande system med avgift på första basbeloppet utan att detta ger några förmåner är orättvist och drabbar hårt småföretagare med låga inkomster. Motionärerna begär att ett förslag snarast läggs fram vari det anförda beaktas. I den förenämnda motionen Sf121 av Christer Eirefelt begärs också en snar översyn av reglerna för uttag av egenavgifter i mindre rörelser. Motionärens syfte är bl. a. att underlätta en vidareutveckling av nystartade rörelser.

I motioner från den allmänna motionstiden berörs liknande problem. Stig Josefson m. fl. begär i motion Sf266 en utredning och förslag om bättre överensstämmelse mellan ATP-förmåner och avgifter, medan Knut Wachtmeister m. fl. i motion Sf293 begär en översyn syftande till större rättvisa för egenföretagare vad gäller sjukpenning, ATP och förtidspension. Sistnämnda

motionärer hävdar bl. a. att en lantbrukare har betydligt svårare att erhålla förtidspension än en löntagare efter fyllda 60 år. Även Gullan Lindblad och Karl-Gösta Svenson i motion Sf210 begär en utredning om egenföretagares avgifter och förmåner vilken skall mynna ut i bestämmelser för uttag av egenavgifter som är bättre harmoniserade med förmåns- och skattelagstiftningen. Motionärerna påpekar särskilt att ATP-skyddet för makar, som delar på inkomsten av rörelsen eller jordbruksfastigheten, helt kan försvinna så länge inkomsten inte överstiger 2 basbelopp. Också Martin Olsson begär i motion Sf219 en utredning och förslag för att få bättre överensstämmelse mellan egenavgifter och förmåner för företagare med små inkomster.

Några motionärer tar särskilt upp åtgärder för att råda bot på det bristande sambandet mellan egenföretagares sjukpenningförmåner och sjukförsäkringsavgifter. Förste vice talman Ingegerd Troedsson anser i motion Sf229 att ett sätt att nå bättre överensstämmelse mellan inbetald sjukförsäkringsavgift och utgående sjukpenning vore att maximera den senare till lönekostnaden för en anställd inkl. arbetsgivaravgifter, eftersom en egenföretagare vid sjukdom måste betala såväl lön som avgifter för en ersättare. Motionärerna begär utredning och förslag härom. I motion Sf205 av Bengt Kindbom och Gösta Andersson framhålls att för att få ett rimligt socialt skydd för alla egenföretagare bör det utredas om man kan konstruera en sjukförsäkring för egenföretagare som består av en försäkringsdel som ger ett garantibelopp vid sjukdom lika för alla upp till en viss inkomstnivå och därutöver en frivillig försäkringsdel där premien relateras till utgående förmåner, karenstid m. m. Även Karin Israelsson m. fl. begär i motion Sf304 yrkande 2 ett tillkännagivande om ökade möjligheter för egenföretagare/lantbrukare att teckna frivillig sjukpenningförsäkring. Samma motionärer begär också i yrkande 1 i motionen ett tillkännagivande om att en lantbrukare som fyllt 60 år skall få möjlighet att få förtidspension om han av jordbrukspolitiska skäl lägger ned en jordbruksdrift med dålig lönsamhet.

Riksdagen har tidigare på förslag av utskottet avslagit motionsyrkanden om en bättre överensstämmelse mellan avgifter och förmåner (se SFU 1985/86:2 och 1986/87:4). Utskottet har därvid erinrat om att den bristande överensstämmelsen har sin grund i bl. a. den allmänna försäkringens solidariska och obligatoriska karaktär och att de olika försäkringsgrenarna bör betraktas som delar av ett sammanhängande socialförsäkringssystem. Utskottet har också framhållit att även om den bristande överensstämmelsen under senare år förstärkts genom den nya lagen om socialavgifter har samtidigt det nya avgiftssystemet inneburit betydande administrativa lättnader för såväl myndigheter som egenföretagare. Utskottet har därför inte varit berett att förorda en återgång till en differentiering av avgifterna för att få bättre överensstämmelse med förmånerna.

Det ovan behandlade förslaget om att nettointäkter i jordbruksfastighet som inte uppgår till 15 000 kr. inte skall föranleda att pensionsgrundande inkomst beräknas och egenavgifter tas ut tillgodoser i viss mån flera motionsyrkanden och innebär också en avvikelse från vad som i övrigt gäller för uttag av socialavgifter. De nämnda åtgärderna har emellertid tillkommit för att lösa ett speciellt problem och utskottet vidhåller sin tidigare principiella uppfattning om fördelarna med nuvarande avgiftssystem. Ut-

skottet vill dock erinra om att flera av de frågor som tas upp i motionerna inom kort kommer att bli föremål för överväganden i andra sammanhang. Frågan om förmåner och avgifter inom pensionssystemet utreds av pensionsberedningen och utskottet utgår från att även de särskilda problem beträffande egenföretagarnas pensionsskydd och avgiftsuttag som berörts i motionerna kommer att diskuteras av beredningen. Vidare planerar riks försäkringsverket att under nästa budgetår se över egenföretagarnas sjukpenningsskydd och därvid undersöka möjligheterna att införa en frivillig sjukförsäkring för denna kategori försäkrade. Införs en sådan frivillig försäkring påverkar detta också avgiftsuttaget.

Med det anförda får motionerna Sf122, Sf121 i motsvarande del, Sf266, Sf293, Sf210 och Sf219 anses besvarade.

Utskottet behandlar i detta sammanhang slutligen motion Sf334 av Anders Andersson om sambandet mellan avgifter och förmåner inom ATP-systemet. Motionären framhåller att nuvarande ATP-system i praktiken innebär att egenföretagare, feriearbetande ungdom och låginkomstgrupperna är med och betalar till pensioner de aldrig kommer i åtnjutande av och han förordar en övergång till ett individrelaterat system. Motionären begär att regeringen skall få i uppdrag att utreda ett sådant system. I avvaktan på resultatet av denna utredning skall riksdagen besluta att återgå till det system för erläggande av ATP-avgifter som gällde före år 1982 och som innebär att avgifter endast togs ut på inkomstdelar mellan 1 och 7,5 basbelopp.

Enligt direktiven till pensionsberedningen skall folk- och tillägspensioneringen ligga fast i sina huvudlinjer. Motionsförslaget syftar till en övergång till ett helt nytt pensionssystem och utskottet kan inte ställa sig bakom att ett förslag med denna inriktning utreds. Utskottet avstyrker bifall även till motion Sf334.

Kvittningsrätt vid beräkning av pensionsgrundande inkomst

Fr. o. m. år 1982 har kvittningsrätten vid beräkning av inkomst av annat förvärvsarbete än anställning slopats, vilket påverkar beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten och därmed även underlaget för socialavgifter. Sålunda får underskott i en rörelse inte kvittas mot överskott i en annan rörelse och inte heller underskott i en jordbruksfastighet mot överskott i en annan jordbruksfastighet.

Frågan om att återinföra kvittningsrätt vid beräkning av pensionsgrundande inkomst tas upp i tre motioner. I motion Sf218 begär Martin Olsson utredning och förslag i detta syfte. Förste vice talman Ingegerd Troedsson m. fl. begär i motion Sf256 ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör utarbeta förslag i frågan och även Knut Wachtmeister m. fl. begär i motion Sk461 yrkande 8 förslag från regeringen i frågan. I motionerna Sf218 och Sf256 ges exempel på hur förbudet mot kvittning slår särskilt hårt mot den som driver ett jordbruk eller en rörelse som i sig inte är bärkraftig eller vars företag är i ett uppbyggnadsskede. Motionärerna menar att reglerna missgynnar dem som av olika skäl bedriver sin verksamhet i flera förvärvskällor.

Riksdagen har efter det att kvittningsrätten slopades vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden av samma slag som i de förevarande motionerna

(se senast SfU 1986/87:4). Dessa yrkanden har avslagits med motiveringen att det inte kan godtas att en försäkrads framtida pension skulle kunna begränsas genom möjligheter till kvittning vid beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten. Utskottet har nu inte anledning frånga sin tidigare uppfattning i frågan och avstyrker bifall till motionerna Sf218, Sf256 och Sk461 yrkande 8.

Knut Wachtmeister m. fl. begär i motion Sf339 förslag om att förlustavdrag skall beaktas vid beräkning av egenavgifter om en företagare önskar det.

Även ett medgivande att avräkna en förlust i rörelse eller jordbruk under ett år mot ett annat års överskott innebär att det framtida pensionsskyddet begränsas. Utskottet avstyrker på ovan angivna skäl även bifall till motion Sf339.

Differentierade arbetsgivaravgifter

En arbetsgivare erlägger för närvarande arbetsgivaravgifter för tio olika ändamål med tillhoppa 35,076 % av avgiftsunderlaget. Härtill kommer den allmänna löneavgiften som uppgår till 2 %. Den största delen av avgiftsuttaget hänför sig till sjukförsäkringsavgiften som är 9,3 %, folkpensionsavgiften som är 9,45 % och tilläggsavgiften som är 10,2 % av avgiftsunderlaget.

Tre motioner innehåller förslag om sänkning av avgiftsuttaget för de små och medelstora företagen. I motion Sf343 av Alf Svensson, Sf266 yrkande 1 av Stig Josefson och Sf323 yrkande 1 av Agne Hansson och Gösta Andersson anförts att sjukfrånvaron är väsentligt lägre på små företag än på större arbetsplatser. Detta förhållande innebär enligt motionärerna att de små företagen via sina sjukförsäkringsavgifter subventionerar de större företagen. I motion Sf266 anförts att den lindring av avgiftsbelastningen som en minskning av sjukförsäkringsavgiften innebär kan leda till att små- och egenföretag kan expandera och skapa sysselsättning. Det nuvarande avgiftssystemet anges i motion Sf323 missgynna ekonomiskt eftersatta områden med en svag arbetsmarknad. Systemet motverkar i praktiken målsättningen att utjämna de regionala skillnaderna och en strävan att stärka de s. k. småföretagarlänen. Mot den bakgrunden föreslås i motion Sf323 att regeringen lägger fram förslag om en sänkning av sjukförsäkringsavgiften för egen- och småföretagare med 50 % för högst 15 anställda. I motion Sf266 begärs att sjukförsäkringsavgiften sänks med 5 procentenheter för de första 15 anställda. I motion Sf343 begärs mot bakgrund av småföretagens betydelse för storföretagens verksamhet och för sysselsättningen i glesbygd en icke preciserad sänkning av sjukförsäkringsavgiften.

Motion Sf216 av Olof Johansson m. fl. innehåller förslag om befrielse från skyldighet att betala arbetsgivaravgifter för föräldrar som anlitar privat barnomsorg. I motionen anförts att en sådan befrielse bör föreligga för utbetald lön upp till 20 000 kr.

Motionsyrkanden om differentierade arbetsgivaravgifter har under en följd av år avstyrkts av utskottet med hänvisning till att en sådan differentiering av avgiftsuttaget skulle medföra betydande administrativa svårigheter (se senast SfU 1986/87:4). Utskottet vidhåller denna uppfattning och

Arbetsgivaravgifter från idrottsföreningar

På grundval av bl. a. ett avgörande i försäkringsdomstolen år 1975, enligt vilket en viss ersättning till en fotbollsspelare inte skulle anses som inkomst av förvärvsarbete, har idrottsföreningarna under lång tid utgått från att arbetsgivaravgifter inte skulle komma att beräknas på utbetalda ersättningar till idrottsutövare.

Regeringsrätten fann emellertid i en dom i juni 1985 (RÅ85 1:39) att en ersättning på ca 40 000 kr. som en idrottsförening under år 1978 betalat ut till en ishockeyspelare för dennes medverkan i föreningens ishockeylag var att jämställa med ersättning för förvärvsarbete på grund av anställning. Föreningen var därför enligt domen att anses som arbetsgivare i förhållande till spelaren, och den utbetalda ersättningen skulle läggas till grund för debitering av tillkommande arbetsgivaravgifter för föreningen för utgiftsåret 1978.

För att inte idrottsföreningarna till följd av den under år 1985 ändrade rättstillämpningen skulle drabbas av en oförutsedd ekonomisk belastning föreslogs i proposition 1985/86:82 att bidrag av statsmedel skulle utgå till de idrottsföreningar som debiterades arbetsgivaravgifter för år 1985 eller tidigare år. För ändamålet anvisades 30 000 000 kr. Propositionen bifölls av riksdagen (SfU 1985/86:11, rskr 113).

Sex motioner väckta under den allmänna motionstiden 1986/87 berör frågan om idrottsföreningarnas skyldighet att betala arbetsgivaravgifter.

I motion Sf252 av Karl Boo m. fl. framhålls att idrottsrörelsen byggt sin ekonomi och sina ekonomiska åtaganden på föreställningar att ersättningen till spelare inte skulle vara sådan lön som grundar skyldighet att erlagga arbetsgivaravgifter. I flera avseenden har idrottsklubbarna själva sökt skapa sociala trygghetssystem för de aktiva, och nu ändrad praxis innebär enligt motionärerna att klubbarna riskerar att få dubbla kostnader härför. Motionärerna anser att man bör pröva ett system som innebär att idrottsföreningarna själva tar ansvaret och kostnaderna för idrottsutövarnas sociala grundskydd och begär förslag till nytt försäkringsskydd för idrottsutövare (yrkande 1). I avvaktan härpå bör inte några sociala avgifter som baseras på spelarsättningar debiteras idrottsföreningarna (yrkande 2).

I motion Sf258 påtalar Rune Ångström m. fl. att de flesta idrottsföreningar inte har och inte heller kan skaffa de framtida resurser som behövs för att klara av oförändrad idrottsverksamhet under dessa nya ekonomiska betingelser. Eftersom frågan enligt motionärerna är av komplex natur bör en snabbutredning göras om hur idrottsföreningarnas ekonomiska börda kan lättas med avseende på arbetsgivaravgiften för idrottsutövare.

I motion Sf280 förordar Lars Sundin för att lösa idrottsföreningarnas ekonomiska problem ett alternativ som innebär att idrottsrörelsen betalar avgiften för dem som har en årlig idrottsersättning som överstiger 2 basbelopp och begär ett tillkännagivande härom.

I motion Sf285 begär Ingbritt Irhammar och Anna Wohlin-Andersson en

snabb översyn av idrottsföreningarnas arbetsgivaransvar med syfte att medge rätt för dessa att undantas från arbetsgivaravgiften för de aktiva idrottsmän som uppstår ersättning.

Alf Svensson anför i motion Sf318 att det inte är samhällsekonomiskt försvarbart att de sociala avgifterna omöjliggör för idrottsrörelsen att bedriva verksamheter som är positiva för barn och ungdom. Han begär att en utredning tillsätts för att undersöka hur de sociala avgifterna kan differentieras så att idrottsrörelsen inte drabbas av orimliga kostnader samt hur det sociala trygghetssystemet kan ordnas för idrottsutövare.

Bo Lundgren och Wiggo Komstedt, slutligen, anför i motion Sf347 att möjligheterna för idrottsföreningarna att med egna insatser klara sin ekonomi bör förbättras. Reglerna för när arbetsgivaravgifter tas ut bör enligt motionärerna förändras. Därvid måste en grundprincip vara att den som är heltidssysselsatt eller har idrottsutövning som sin huvudsakliga inkomstkälla skall ha samma sociala förmåner som andra arbetstagare, varav följer att arbetsgivaravgifter också måste utgå. Hänsyn härtill får då tas vid bestämmandet av ersättningen. I de fall däremot då idrottsutövningen sker vid sidan av en annan huvudsaklig förvärvskälla anser motionärerna att parterna bör få välja om socialavgifter skall erläggas eller ej. Motionärerna begär ett tillkännagivande härom.

Sveriges riksidsrottsförbund överlämnade i september 1986 en utredning om arbetsgivaravgifter till regeringen. Utredningen hade utarbetats av en inom riksidsrottsstyrelsen tillsatt grupp. I utredningen presenterades tre alternativa lösningar på behovet av socialt skydd för idrottsutövare. Alternativ 1 innebar att idrottsutövare erhåller lagstadgade sociala förmåner utan att avgifter behöver erläggas. Alternativ 2 innebar att idrottsutövare erhåller skydd genom en privat försäkring som föreningen tvingas teckna enligt lag. Alternativ 3 slutligen innebar att idrottsrörelsen erlägger avgifter för sådana idrottsutövare som uppstår en årlig idrottsersättning överstigande två basbelopp medan övriga idrottsutövares skydd upprätthålls enligt alternativ 2.

Utskottet behandlade senast frågan om idrottsrörelsens skyldigheter att betala socialavgifter i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1986/87:4. Utskottet uttalade då förståelse för att den ändrade situationen kan medföra ekonomiska problem för många idrottsföreningar. Utskottet hade dock den principiella uppfattningen att inkomster i samband med idrottsutövning i likhet med andra inkomster bör grunda rätt till socialförsäkringsförmåner och föranleda att socialavgifter erläggs. En lösning på idrottsföreningarnas ekonomiska problem fick därför enligt utskottet sökas på annat sätt än genom att man gör avkall på det skydd som socialförsäkringarna erbjuder. Regeringen hade på olika sätt, bl. a. genom den utredning om arbetsgivaravgifter som Riksidsrottsförbundet överlämnat, redan fått ett underlag för en bedömning av idrottsrörelsens behov av statligt stöd. Utskottet fann mot denna bakgrund inte anledning att förorda någon ytterligare utredning i syfte att helt eller delvis befria idrottsrörelsen från skyldighet att erlägga arbetsgivaravgifter för utgivna ersättningar eller att göra några uttalanden om behovet av fortsatta statsbidrag för att täcka sådana avgifter. Utskottet avstyrkte därför bifall till föreliggande motioner i ämnet.

Utskottet finner inte anledning till ändrat ställningstagande och avstyrker bifall till de nu förevarande motionerna.

SfU 1987/88:1

Arbetsgivaravgifter vid arbete utomlands

Om en arbetsgivare med verksamhet i Sverige sänder ut en arbetstagar för arbete utomlands som är avsett att vara högst ett år är arbetsgivaren skyldig att betala arbetsgivaravgifter. Om utsändningstiden varar längre än ett år är arbetsgivarens avgiftsskyldighet begränsad till ATP-avgift för sådana arbetstagare som är svenska medborgare. Undantagsregler gäller också för av staten utsända arbetstagare.

I motion Sf268 av Anna Wohlin-Andersson och Marianne Andersson begärs att socialavgifter endast skall tas ut på arbetsinkomster som beskattas i Sverige. Syftet med motionen är att underlätta för svenska företag att öka sin export av kvalificerade tjänster.

Motionärerna syftar uppenbarligen på det förhållandet att inkomst från utlandsanställning kan undantas från beskattning i Sverige om anställningen och vistelsen i utlandet varat minst sex månader. För att så skall ske gäller emellertid vissa villkor. Dessa innebär att det måste vara fråga om anställning utomlands hos en arbetsgivare som driver rörelse från fast driftsställe i det land där arbetet utförs och att den anställdes inkomst belastar driftsstället såsom omkostnad. I det fall däremot att ett svenskt företag sänder ut personal och företaget inte bedriver rörelse i utsändningslandet eller sådan rörelse bedrivs utan fast driftsställe undantas inkomsten från skatt i Sverige först om anställningen och vistelsen uppgår till minst ett år i ett och samma land.

Bestämmelserna om skatt, socialavgifter och förmåner vid utsändning av svensk arbetskraft ansluter sig sålunda nära till varandra, dock att utsänd arbetskraft åtnjuter ett utvidgat ATP-skydd. Utskottet anser inte att motion Sf268 påkallar någon åtgärd från riksdagens sida.

Arbetsgivar/arbetstagarbegreppen

Sociallagstiftningens bestämmelser om skyldighet att betala arbetsgivaravgifter är knutna till begreppet arbetstagar med den innebörd begreppet ges i denna lagstiftning. Skyldighet att betala arbetsgivaravgifter föreligger dessutom när den som utför arbetet enligt sociallagstiftningen är att anse som uppdragstagar.

För en *arbetstagar* gäller att ett anställningsförhållande skall föreligga. Bedömningen sker i varje enskilt fall varvid hänsyn tas till samtliga omständigheter i samband med arbetsavtalet. En person kan anses som arbetstagar även om han har inregistrerad firma och betalar B-skatt. Arbetsgivare som under ett år utgivit minst 1 000 kr. i lön till en arbetstagar är skyldig att erlägga arbetsgivaravgifter.

Såsom *uppdragstagar* anses den som utför arbete för annans räkning utan att anställningsförhållande föreligger. Ersättning för uppdrag anses som inkomst av anställning om ersättningen under ett år uppgått till minst 1 000 kr. från en och samma uppdragsgivare. Ett undantag från nämnda regel är

dock om uppdraget ingår i av uppdragstagaren bedriven rörelse eller bedrivit jordbruk varvid uppdragsgivaren är avgiftsskyldig endast om överenskomelse har träffats att ersättningen för uppdraget skall anses som inkomst av anställning. Även här görs en bedömning av varje enskilt fall.

Begränsningar i skyldigheten att betala arbetsgivaravgifter gäller enligt lagen (1983:850) om undantag från vissa bestämmelser i uppbördslagen (1953:272) m. m. sedan den 1 januari 1984 för småhusägare och lägenhetsinnehavare som utbetalat ersättning för arbete på fastigheten eller lägenheten.

Bedömningen av vem som är att anse som arbetstagare resp. uppdragstagare görs i efterhand av lokala skattemyndigheten.

Enligt förslag i proposition 1986/87:16 beslöt riksdagen (SfU 1986/87:4, rskr. 66) att införa en möjlighet för lokal skattemyndighet att lämna ett förhandsbesked angående skyldigheten att betala socialavgifter efter en gemensam ansökan av uppdragsgivare och uppdragstagare.

Till grund för regeringens förslag låg socialavgiftsutredningens delbetänkande Ds S 1985:1 Företagarregistrering – klarare regler för socialavgifter. I betänkandet behandlades frågan om en bättre samordning mellan skyldigheten att göra avdrag för preliminär skatt och att betala arbetsgivaravgifter samt att åstadkomma enklare och klarare regler för avgiftsskyldigheten och ökad möjlighet att förutse vem som kommer att påföras avgift. Utredningen föreslog en huvudregel som innebar att en fysisk person som är registrerad för betalning av preliminär B-skatt och redovisning av mervärdesskatt automatiskt skulle få en s. k. företagarregistrering. Sådan registrering skulle också under vissa förutsättningar kunna ske efter ansökan. Arbetsgivaravgifter skulle därefter inte betalas för ersättningar som utges till den som registrerats innan avtal om arbete träffats. Utredningen föreslog också vissa möjligheter till undantag från huvudregeln. Så t. ex. skulle det vara möjligt för parterna att träffa avtal om att arbetsgivaravgifter skulle betalas för ersättning som annars skulle ha föranlett egenavgifter. Härutöver föreslog utredningen, för att undvika oklarheter angående avgiftsskyldigheten, att förhandsbesked om sådan skyldighet skulle kunna ges. Utredningen föreslog slutligen att det i vissa fall skulle vara möjligt att efterge arbetsgivaravgifter.

I proposition 1986/87:16 framhöll departementschefen att utredningsförslaget mött vissa invändningar vid remissbehandlingen, bl. a. för att det innehållit begränsningar vad gäller fysiska personers möjligheter att bli företagsregistrerade och framför allt för att förslaget över huvud taget inte omfattat juridiska personer. Departementschefen uppgav sig uppfatta den huvudsakliga grunden för remissinstansernas kritik vara den att man inte knutit skyldigheten att göra skatteavdrag och betala arbetsgivaravgifter närmare till reglerna för utfärdande av skattsedlar. Det var önskvärt att dessa skyldigheter direkt knöts till ett för alla parter lätt konstaterat faktum. Det fanns enligt propositionen starka skäl att kombinera en reform beträffande skyldigheten att betala socialavgifter med en reform beträffande skyldigheten att göra skatteavdrag och knyta dessa skyldigheter till olika typer av skattsedlar. Härigenom erhöles klarare och entydigare regler i dessa avseenden än vad utredningsförslaget inneburit. En reform på socialavgiftsområdet borde också, framhöll departementschefen, vara konkurrensneutral mellan fysiska och juridiska personer och mellan sådana personer inbördes. En

vidareutveckling av utredningsförslaget övervägdes därför inom regeringskansliet med bl. a. målsättningen att se över bestämmelserna om utfärdande av skattsedlar.

I propositionen anfördes vidare att resultatet av arbetet med en vidareutveckling av socialavgiftsutredningens förslag inte borde avvaktas när det gällde införandet av en möjlighet att meddela bindande förhandsbesked i socialavgiftsfrågor och möjligheten att medge eftergift av betalningsskyldigheten för arbetsgivaravgifter.

I motion 1986/87:Sf253 av Kjell Johansson m. fl. yrkande 1 hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av lagen om uppbörd av socialavgifter så att ansökan om förhandsbesked skall kunna lämnas på ansökan av endast en part. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om behovet av en skyndsam vidareutveckling av gällande lagstiftning så att lagen blir konkurrensneutral mellan fysiska och juridiska personer och mellan sådana personer inbördes.

Vid utskottets behandling av proposition 1986/87:16 anförde utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1986/87:4 att socialavgiftsutredningens förslag behövde vidareutvecklas och att vissa frågor behövde utredas ytterligare. Utskottet betonade också vikten av att det fortsatta arbetet skedde skyndsamt. Med hänsyn till vad utskottet tidigare anført och till att det nämnda utredningsarbetet pågår sedan en tid inom regeringskansliet (finansdepartementet) med inriktning på att få fram en form av företagarskattsedel som skall vara bindande i skatte- och avgiftshänseende bör motion Sf253 yrkande 2 nu inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

En motion med förslag om att en ansökan om förhandsbesked skall kunna lämnas på ansökan av endast den ena parten avstyrktes av utskottet vid samma behandling. Utskottet uttalade att en gemensam ansökan gav det bästa underlaget för en konkret bedömning av omständigheterna och ökade förutsättningarna för en snabb handläggning. Utskottets inställning i denna fråga är oförändrad och utskottet avstyrker därför bifall till motion Sf253 yrkande 1.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen antar de i proposition 1986/87:140 framlagda förslagen till

a) lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

b) lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,

2. beträffande *inkomstuppldelning i avgiftshänseende*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf290, 1986/87:Sf312, 1986/87:Sk317 och 1986/87:Sf120 yrkande 1,

3. beträffande *avgiftsbefrielse för mindre rörelseintäkter*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf120 yrkande 2 och 1986/87:Sf121 i motsvarande del,

4. beträffande *bättre överensstämmelse mellan förmåner och avgifter för egenföretagare*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf121 i motsvarande del, 1986/87:Sf122, 1986/87:Sf266 yrkande 2, 1986/87:Sf293, 1986/87:Sf210, 1986/87:Sf219, 1986/87:Sf229, 1986/87:Sf205 och 1986/87:Sf304 yrkandena 1 och 3,

5. beträffande *individrelaterat pensionssystem*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf334,

6. beträffande *kvittningsrätt*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf218, 1986/87:Sf256 och 1986/87:Sk461 yrkande 8,

7. beträffande *beaktande av förlustavdrag*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf339,

8. beträffande *differentierad sjukförsäkringsavgift*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf343, 1986/87:Sf266 yrkande 1 och 1986/87:Sf323 yrkande 1,

9. beträffande *arbetsgivaravgift vid privat barnomsorg*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf216,

10. beträffande *arbetsgivaravgifter från idrottsföreningar*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf258, 1986/87:Sf252, 1986/87:Sf280, 1986/87:Sf285, 1986/87:Sf318 och 1986/87:Sf347,

11. beträffande *arbetsgivaravgifter för utsänd arbetskraft*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf268,

12. beträffande *arbetsgivar/arbetstagarbegreppen*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf253 yrkande 2,

13. beträffande *förhandsbesked i socialavgiftsfrågor*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf253 yrkande 1.

Stockholm den 13 oktober 1987

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Gullan Lindblad (m), Nils-Olof Gustafsson (s), Kenth Skårvik (fp), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Sten Andersson i Malmö (m) och Ingegerd Anderlund (s).

1. Inkomstuppdelning i avgiftshänseende och avgiftsbefrielse för mindre rörelseintäkter (mom. 2 och 3)

Nils Carlshamre (m), Margareta Andrén (fp), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Vid riksförsäkringsverkets" och slutar med "motion Sf121." bort ha följande lydelse:

Propositionen innebär enligt utskottets uppfattning visserligen en förbättring för de avgiftsskyldiga som har endast en mindre egenverksamhet i förvärvskällan jordbruksfastighet. Det är dock otillfredsställande att ett alternativ som innebär en fördelning av inkomsten av rörelse och av jordbruksfastighet på A- och B-inkomst inte utretts. Det föreliggande förslaget ger stora tröskeeffekter i den mån intäkterna av egenverksamhet överstiger 15 000 kr. Det medför också att samma typ av intäkter, t. ex. hyresersättningar, behandlas olika i avgiftshänseende beroende på om de över- eller understiger nämnda beloppsgräns eller till vilken förvärvskälla de hänförs. Utskottet anser därför att avgiftsuttaget för inkomster från förvärvskällorna rörelse, jordbruksfastighet och annan fastighet bör bli föremål för ytterligare utredning med syfte att dessa inkomster skall kunna delas upp i avgiftsgrundande och icke avgiftsgrundande inkomster. I avvaktan på resultatet av den nämnda utredningen bör egenavgifter inte heller tas ut för inkomster av egenverksamhet i förvärvskällan rörelse när intäkterna inte överstiger 15 000 kr. Det får ankomma på regeringen att snarast lägga fram förslag härom så att ändringarna kan träda i kraft den 1 januari 1988.

dels att momenten 2 och 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *inkomstuppdelning i avgiftshänseende*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf120 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf290, 1986/87:Sf312 och 1986/87:Sk317 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en utredning.

3. beträffande *avgiftsbefrielse för mindre rörelseintäkter*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf120 yrkande 2 och 1986/87:Sf121 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ändrade regler fr. o. m. den 1 januari 1988 för uttag av avgifter i förvärvskällan rörelse.

2. Bättre överensstämmelse mellan förmåner och avgifter för egenföretagare (mom. 4)

Nils Carlshamre (m), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp), Rune Backlund (c) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "Riksdagen har" och slutar på s. 10 med "anses besvarade." bort ha följande lydelse:

Den bristande överensstämmelsen mellan förmåner och avgifter ger i många fall ett för den enskilde helt orimligt resultat. Såsom framhållits i motionerna debiteras socialavgifter för inkomster som är så små att de inte ger någon rätt till ersättning från sjukpenningförsäkringen och tilläggspensioneringen. Som argument mot en differentiering av avgiftsuttaget har framhållits att det nya enhetliga avgiftssystemet som infördes år 1982 har inneburit betydande administrativa lättnader för såväl myndigheter som egenföretagare. Det nu förevarande förslaget i propositionen, som medger undantag från avgiftsplikten för mindre inkomster av jordbruksfastighet, visar emellertid att det är administrativt möjligt att göra en särreglering för att undvika vissa negativa effekter av nuvarande avgiftssystem. Utskottet anser därför att det finns skäl att göra en utredning i syfte att få fram ett förslag till avgiftsuttag som innebär bättre överensstämmelse mellan förmåner och avgifter för egenföretagare. I denna utredning bör också tas upp frågan om bättre möjligheter för en egenföretagare att teckna frivillig sjukpenningförsäkring.

De i motionerna Sf293 och Sf304 påtalade svårigheterna för lantbrukare som fyllt 60 år att få förtidspension bör enligt utskottets mening särskilt uppmärksammas och förslag till åtgärder bör snarast läggas fram för riksdagen.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. *beträffande bättre överensstämmelse mellan förmåner och avgifter för egenföretagare*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Sf121 i motsvarande del, 1986/87:Sf122, 1986/87:Sf266 yrkande 2, 1986/87:Sf293, 1986/87:Sf210, 1986/87:Sf219, 1986/87:Sf239, 1986/87:Sf205 och 1986/87:Sf304 yrkandena 1 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Kvittningsrätt (mom. 6)

Nils Carlshamre (m), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp), Rune Backlund (c) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Riksdagen har" och slutar på s. 11 med "yrkande 8." bort ha följande lydelse:

Som framhållits i motionerna finns det många anledningar till att en företagare bedriver sin verksamhet i olika förvärvskällor. Sådana företagare bör enligt utskottets mening inte missgynnas vid beräkningen av egenavgifter. Den slojade kvittningsrätten kan medföra att en företagare kan få det ännu svårare att klara upp en genom underskott uppkommen besvärlig situation. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att lagen om beräkning av pensionsgrundande inkomst bör ändras på så sätt att överskott i en förvärvskälla inom inkomstslagen jordbruksfastighet eller rörelse får kvittas mot underskott i annan förvärvskälla inom nämnda inkomstslag. Regeringen bör skyndsamt utarbeta förslag i enlighet med vad utskottet anfört.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *kvittningsrätt*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf218 och 1986/87:Sk461 yrkande 8 och med anledning av motion 1986/87:Sf256 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Differentierad sjukförsäkringsavgift och arbetsgivaravgift vid privat barnomsorg (mom. 8 och 9)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Motionsyrkanden om" och slutar på s. 12 med "och Sf216." bort ha följande lydelse:

Som framhållits i motionerna Sf266 yrkande 1, Sf323 yrkande 1 och Sf343 är sjukfrånvaron i de små företagen väsentligen lägre än på många större arbetsplatser. På grund av avgiftssystemets utformning innebär detta i praktiken att många småföretag tvingas subventionera de större företagen. Småföretagen utgör ett viktigt underlag för sysselsättningen i alla regioner och särskilt i utflyttningslänen. Den höga avgiftsbelastningen innebär dock en väsentlig hämmande faktor för dessa företags utveckling. Mot bakgrund härav bör sjukförsäkringsavgiften för småföretagen sänkas kraftigt.

Det nuvarande statsbidragssystemet för barnomsorg innebär bl. a. att vissa former av privat barnomsorg inte erhåller statsbidrag. Enligt utskottets mening bör som framhållits i motion Sf216 en större ekonomisk rättvisa mellan olika former av barnomsorg åstadkommas. Detta bör ske genom att föräldrar som anlitar sådan privat barnomsorg till vilken statsbidrag inte utgår, befrias från att betala arbetsgivaravgift för utbetald lön upp till 20 000 kr. Enligt utskottets bedömning bör det vara möjligt att genomföra den föreslagna förändringen utan att avgiftssystemet behöver bli nämnvärt mer komplicerat. Det bör överlåtas på regeringen att närmare utforma förslagen.

Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motionerna Sf266 yrkande 1 och Sf216. Enligt utskottets mening blir motionerna Sf323 yrkande 1 och Sf343 härigenom tillgodosedda.

dels att momenten 8 och 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *differentierad sjukförsäkringsavgift*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf266 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf323 yrkande 1 och 1986/87:Sf343 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

9. beträffande *arbetsgivaravgift vid privat barnomsorg*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf216 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

5. Arbetsgivaravgifter från idrottsföreningar (mom. 10)

SfU 1987/88:1

Nils Carlshamre (m), Margareta André (fp), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp), Rune Backlund (c) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet behandlade" och på s. 14 slutar med "förevarande motionerna." bort ha följande lydelse:

Genom den ändrade rättstillämpningen som medfört att idrottsföreningar numera skall erlägga arbetsgivaravgifter för ersättningar till idrottsutövare som överstiger ett halvt basbelopp har idrottsrörelsens ekonomiska situation radikalt förändrats. Nya inkomster för idrottsrörelsen kan inte förväntas i den utsträckning som motsvarar utgiftsökningen, vilket innebär att verksamheten med bredd- och ungdomsidrott kommer att drabbas.

Riksidrottsförbundet har som nämnts överlämnat en utredning till regeringen, vari förs fram olika alternativ för hur idrottsutövarna skall kunna få ett försäkringskydd till rimliga kostnader. Enligt utskottets mening är det av stor betydelse att den hittillsvarande breda verksamheten inom idrottsrörelsen kan bibehållas och utvecklas. En sådan utveckling motverkas dock av den pressade ekonomiska situation som uppkommit för idrottsföreningarna. Utskottet anser det därför angeläget att regeringen snarast låter ytterligare utreda frågan om idrottsföreningarnas skyldighet att erlägga arbetsgivaravgifter.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *arbetsgivaravgifter från idrottsföreningar*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf258 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf252, 1986/87:Sf280, 1986/87:Sf285, 1986/87:Sf318 och 1986/87:Sf347 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Arbetsgivar/arbetstagarbegreppen och förhandsbesked i socialavgiftsfrågor (mom. 12 och 13)

Nils Carlshamre (m), Margareta André (fp), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Vid utskottets" och slutar med "yrkande 1." bort ha följande lydelse:

De nya regler om uppörd av socialavgifter som infördes efter förslag i proposition 1986/87:16 har flera brister. Reglerna är inte konkurrensneutrala mellan fysiska och juridiska personer och mellan sådana personer inbördes. Det är därför viktigt att reglerna skyndsamt vidareutvecklas inom regeringskansliet och att riksdagen får ta ställning till en komplettering redan under innevarande år. Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motion Sf253 yrkande 2.

Enligt utskottets mening har några tillräckligt vägande skäl inte anförts mot att låta endast en av parterna i ett uppdragsförhållande ansöka om förhandsbesked. Även om de flesta ansökningarna sannolikt skulle vara

gemensamma för parterna kan det finnas situationer då endast ena parten kan behöva göra en ansökan. En sådan möjlighet bör därför införas i enlighet med vad som begärts i motion Sf253. Regeringen bör snarast lägga fram förslag härom.

SfU 1987/88:1

dels att momenten 12 och 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *arbetsgivar/arbetstagarbegreppen*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf253 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. beträffande *förhandsbesked i socialavgiftsfrågor*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf253 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

3 §²

Med *inkomst av annat förvärvsarbete* avses

- a) inkomst av här i riket bedriven rörelse;
- b) inkomst av här belägen jordbruksfastighet, som brukas av den försäkrade;
- c) ersättning för arbete för någon annans räkning i pengar eller naturaförmåner i form av kost, bostad eller bil; samt
- d) sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för inkomst som ovan nämnts;

allt i den mån inkomsten inte enligt 2 § är att hänföra till inkomst av anställning.

Till inkomst som avses i första stycket a) och b) räknas även sådan inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet, som enligt punkt 13 av anvisningarna till 32 § eller anvisningarna till 52 § kommunalskattelagen (1928:370) taxeras hos försäkrad, om den försäkrade varit verksam i förvärvskällan i ej blott ringa omfattning.

Har inkomst som avses i första stycket a) eller b) inte uppgått till 1 000 kronor för år, tas den inte i beräkning. Ej heller tas sådan ersättning som avses i första stycket c) i beräkning, om ersättningen från den, för vilken arbetet utförts, under året inte uppgått till 1 000 kronor.

En jordbruksfastighet skall inte anses brukad av en försäkrad som har del i intäkter av egenverksamhet på fastigheten, om dessa intäkter sammanlagt uppgår till högst 15 000 kronor.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988 och tillämpas första gången i fråga om pensionsgrundande inkomst för år 1987.

2. Äldre föreskrifter tillämpas dock vid bestämmande av pensionsgrundande inkomst för år 1987 för den som gör framställning om det i sin allmänna självdeklaration vid 1988 års taxering.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1984:671.

Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Häri genom föreskrivs att 3 kap. 5 § lagen (1981:691) om socialavgifter skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

5 §¹

Vid bestämmande av avgiftsunderlaget skall bortses från ersättning för arbete för någon annans räkning, om ersättningen från denne under året inte uppgått till 1 000 kronor. Vad nu sagts gäller dock inte om ersättningen utgör inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet.

Vid bestämmande av underlaget för avgift enligt 1 § 1 och 5–7 skall bortses från inkomst av här belägen jordbruksfastighet, om fastigheten på grund av bestämmelsen i 11 kap. 3 § fjärde stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring inte är att anse som brukad av den försäkrade.

Vid bestämmande av avgiftsunderlaget skall vidare bortses från inkomst som avses i 11 kap. 3 § första stycket d) lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Vid bestämmande av avgiftsunderlaget skall vidare bortses från inkomst som avses i 11 kap. 3 § första stycket d) lagen om allmän försäkring.

Vid beräkningen av inkomst av annat förvärvsarbete gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 11 kap. 4 § lagen om allmän försäkring.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988 och tillämpas första gången i fråga om egenavgifter som beräknas på grundval av 1988 års taxering.

2. Äldre föreskrifter tillämpas dock i fråga om egenavgifter för år 1987 för den som i sin allmänna självdeklaration vid 1988 års taxering har framställt begäran enligt punkt 2 ikraftträdandebestämmelserna till lagen (1987:000) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

¹ Senaste lydelse 1984:670.